

LAADULLISEN TILANNEKUVAN LAATIMINEN

Laadullinen tilannekuva on alueen ja ministeriöiden asiantuntemukseen perustuva näkemys maakunnan tilanteesta. Tilannekuva laaditaan maakuntien määrällistä tilannekuvaa hyödyntäen ja sen laadinnassa voi käyttää harkinnan mukaan täydentäviä tietolähteitä. Näitä aineistoja ja indikaattoreita on kuvattu alla kunkin osa-alueen osalta. Lista on suuntaa antava, tarkoitus ei ole että tarkastelussa käytettäisiin kaikkia mainittuja indikaattoreita tai lähteitä

Maakunnan laatiman tilannekuvan ehdoton enimmäispituus on viisi sivua.

Alueprofiili

Maakunnan tilannekuvan ensimmäisen sivun muodostaa alueprofiili, jossa kuvataan **tiivisti** maakuntaohjelman painotukset, älykkään erikoistumisen strategiset valinnat sekä maakunnan toiminnalliset alueet ja kehittämisvyöhykkeet. Tarkastelussa voi hyödyntää Toiminnalliset alueet ja kasvuvyöhykkeet Suomessa -hankkeen raporttia sekä kartta-aineistoa.

[Toiminnalliset alueet ja kasvuvyöhykkeet Suomessa -raportti](#)
[Kartta-aineisto SYKE:n sivuilla](#)

Väestödynamiikka

Perusmittariston ja sitä tarkentavien indikaattorien ja tietolähteiden avulla (esimerkkilistaus alla) luonnehditaan **2-3 kappaleen verran** väestödynamiikkaa ja kuvataan havainnot ja keskeiset muutokset. Väestön osalta erityistä huomiota tulee kiinnittää maahanmuuttajaväestöön.

Väestön laadullisen tilannekuvan täydentävät indikaattorit ja tietolähteet:

- Väestön ikärakenteen tarkempi kuvaus (esim. muutos yli 75 ja yli 85 -vuotiaiden sekä nuorien 0-6 ja 7-14 -vuotiaiden osuudessa)
- Kaupunki-maaseutuluokituksen pohjalta tehtävä analyysi maakunnan väestökehityksestä ja erityisesti haasteellisimmista alueista ja kunnista
- Maahanmuuttajaväestön tarkempi tarkastelu
- Tarkentavana tietona 25-34-vuotiaiden muuttoliikkeen tarkastelu

Aluetalouden, kuntatalouden ja työllisyyden dynamiikka

Kuvataan merkittävimmät muutokset elinkeinorakenteessa työllisyyden muutosten kautta toimialoittain. Lisäksi täydentävänä analyysinä on liikevaihto- ja palkkasummakehitys kaikkien toimialojen osalta yhteensä ja toimialoittain (ToimialaOnline).

Perusmittariston ja sitä tarkentavien indikaattoreiden sekä tietolähteiden avulla (esimerkkilistaus alla) luonnehditaan **2-3 kappaleen verran/teema** aluetalouden, työllisyyden sekä kuntatalouden kehitystä ja liikkumavaraa. Lisäksi kuvataan havainnot ja keskeiset muutokset.

Aluetalouden ja työllisyyden osalta tarkastelussa voi hyödyntää syksyn Alueelliset kehitysnäkymät - julkaisua sekä PK-yritysbarometria.

Aluetalouden laadullisen tilannekuvan täydentävät indikaattorit ja tietolähteet:

- Investointien kehitys ja infrarakentaminen (kuvataan alueen merkittävät julkiset ja yksityiset investoinnit ja näkymät)
- Vientiliikevaihdon kehitys (ja pk-yritysbarometrin tiedot palveluviennistä)

Työllisyyden laadullisen tilannekuvan täydentävät indikaattorit ja tietolähteet:

- Työllisyystilanne ja työmarkkinoiden kohtaannon tarkastelu (ml. millä aloilla työttömiä erityisesti ja vastaavasti mistä työvoimasta on pulaa) sekä merkittävimmät yt:t
- Ammattibarometrin tiedot (osaamisen kysyntä ja tarjonta, eri toimialojen näkymät ja

- haasteet)
- Aktivointiaste

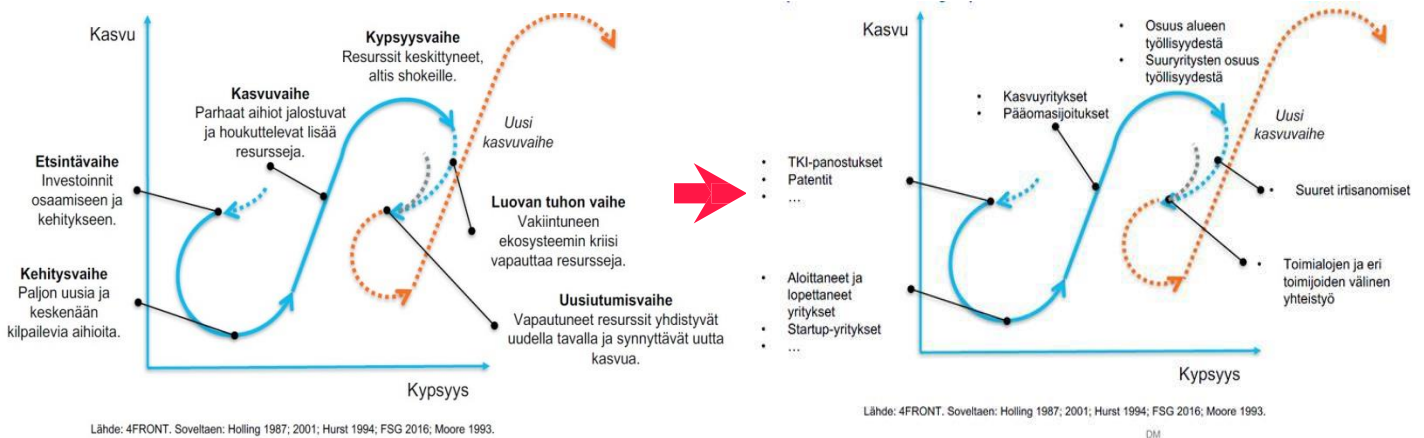
Kuntatalouden laadullisen tilannekuvan täydentävät indikaattorit ja tietolähteet:

- Tarvittaessa tarkentavina valtionosuusriippuvuus ja verovara

Yritys- ja innovaatiotoiminnan sekä osaamisen dynamiikka

Yritys- ja innovaatiotoiminnan tarkastelussa tulee hyödyntää ekosysteemitarkastelua. Ekosysteemit voidaan ymmärtää (perinteiset toimiala- ja maantieteelliset rajat ylittävinä) klustereina tai keskittyminä. Tarkastelua tehdään erityisesti alueiden uudistumisen näkökulmasta, jolloin ekosysteemin käsitteen merkitys perustuu kertyneen osaamisen kiertokulkuun ja hyödyntämiseen. Usein uudet kasvuekosysteemit syntyvät eri toimialojen rajapinnoissa.

Ekosysteemien uudistumisen viitekehyksen mukaisesti tarkastelua on hyvä katsoa laajemmin aluetalouden ja työllisyyden kehityksen näkökulmasta sekä erityisesti yritys- ja innovaatiotoiminnan ja osaamisen dynamiikan kautta, kuten ohessa ekosysteemien elinkaaren indikaattoriesimerkeissä on hahmotettu. Viitekehyksen mukaisesti luonnehditaan lyhyesti yritystoiminnan ja osaamisen dynamiikkaa.

Yritystoiminnan laadullisen tilannekuvan täydentävät indikaattorit ja tietolähteet:

- Pk-yritysbarometri: erit. kasvuhakuisuus ja kansainvälistyminen, uudistuminen ja investoinnit, kehittämisesteet ja digitaalisuus, Toimialaraporttien (TEM) pääviestit
- Yritysten t&k-investointien kehitys suhteessa yritysten liikevaihtoon
- Yrittäjien osuus työllisistä (yrittäjyysaste)
- Kasvuyritysten toimialat (ml. pienet kasvuyritykset) ja henkilöstön määrän kehitys
- Maaseutuyrittäjyyden tarkastelu (maaseutualueilla sijaitsevien liikeyritysten toimipaikkojen osuus, % ja maatalouden yrittäjätulo)
- Matkailun kehittyminen (matkailijoiden yöpymisvuorokaudet)
- ELY-keskusten ja Tekesin rahoituksen sekä maaseuturahoituksen kohdentuminen

Osaamisen laadullisen tilannekuvan täydentävät indikaattorit ja tietolähteet

- Alueen korkeakoulujen tilanne (kuvaus meneillään olevasta kehittämisestä ja tilanteesta)
- Tutkinon suorittaneet (lukiot, ammatillinen koulutus ja korkeakoulut)
- Patenttihakemusten määrä ja tarvittaessa aineeton arvonnoulu tarkemmin (mallisuojat ja tavaramerkit)

Liikkumisen, asumisen ja luonnonympäristön tilannekuva

Perusmittariston ja sitä tarkentavien indikaattorien ja tietolähteiden avulla (esimerkkejä alla) luonnehditaan **1-2 kappaleen verran/teema** liikkumisen ja saavutettavuuden, asumisen sekä luonnonympäristön dynamiikkaa ja kuvataan havainnot ja keskeiset muutokset.

Asumisen laadullisen tilannekuvan täydentävät indikaattorit ja tietolähteet:

- Kesämökkien määrää suhteessa vakinaisesti asuttujen asuntojen määrään (vapaa-ajan asuinrakennusten uudistuotanto /vapaa-ajan asukkaiden määrä)
- Vuokrakehitys
- Omistusasuntojen hinnat ja uudisrakentaminen, liiketilojen rakentaminen ja toimitilojen käyttöaste
- Asumisväljyys / talouksen keskikoko (Paavo), yksin asuvien osuus

Liikkumiseen ja saavutettavuuden tietolähteet ja laadullisen tilannekuvan indikaattorit:

- Liikennejärjestelmän tilan kuvaus (ml. tietoliikenne); (liikennejärjestelmä.fi indikaattorit; valtakunnallinen henkilöliikennetutkimus)
- Kuvaus, millaisiin asioihin saavutettavuuden ja liikennejärjestelmän kehittämisessä on panostettu ja luotu edellytyksiä kasvulle.
- Maantieliikenteen henkilö- ja tavaramäärät
- Kaukoliikenteen matkustajavirrat + tavaraliikenteen kuljetusvirrat tonneina rataosuuksilla
- Lentoliikenteen matkustajamäärät lentoasemittain
- Satamien tavara- ja (henkilö)kuljetusmäärät
- Rajaliikenne
- Työmatkojen keskipituuden muutos ja maakunnan sisäinen pendelöinti
- Kansalaisten tyytyväisyys maanteiden palvelutasoon
- Palvelujen ja joukkoliikenteen järjestämistä tukeva taajamarakenne kaupunkiseudulla (nyk. ELY tulossopimus)

Luonnonympäristön laadullisen tilannekuvan täydentävät indikaattorit ja tietolähteet:

- Kuvaus toimista ilmastopäästöjen vähentämiseksi ja kiertotalouden edellytyksistä
- Uusiutuvan energian osuus
- Luontomatkailun kärkikohteiden kävijämäärän kehitys
- Suojelualueiden ja sitä tukevien monimuotoisuutta edistävien alueiden osuus pinta-alasta
- Alueen metsäpinta-ala (puuston kasvu)
- Materiaalihäviö

Terveyden ja hyvinvoinnin dynamiikka

Perusmittariston ja sitä tarkentavien indikaattorien ja tietolähteiden avulla (esimerkkejä alla) luonnehditaan muutaman kappaleen verran terveyden ja hyvinvoinnin dynamiikka ja kuvataan havainnot ja keskeiset muutokset.

Täydentävät indikaattorit ja tietolähteet:

- (Uudistettu) ATH-tutkimus:
  - Elämänlaatussa (EuroHIS-8) hyväksi tuntevien osuus (%), 20 - 64-vuotiaat
  - Itsensä yksinäiseksi tuntevien osuus (%), 20 - 64-vuotiaat
  - Vapaa-ajan liikuntaa harrastamattomien osuus (%), 20 - 64-vuotiaat
  - Aktiivisesti järjestötoimintaan tms. osallistuvien osuus (%)
- Kuntien hyvinvointikertomukset
- Kouluterveyskysely (erit. alkoholin ja tupakan käyttö)
  - Tupakoi päivittäin, % 8. ja 9. luokan oppilaista
  - Tosi humalassa vähintään kerran kuukaudessa, % 8. ja 9. luokan oppilaista
  - Ylipaino, % 8. ja 9. luokan oppilaista
- Menetetyt elinvuodet (PYLL) ikävälillä 0 - 80 vuotta / 100 000 asukasta
- Ginikerroin, käytettävissä olevat tulot
- Osallistuminen: äänestäminen kunta ja maakuntavaaleissa
- Sairauspoissaolot (sairaspäivärahat, KELA)